

Az MTA AOTB szakmai észrevételei

a 2025. április 15-én megjelent Mandiner-értesülés: *magyar tudósok azonosíthatták Mátyás király csontvázát*” c. dokumentum (<https://mandiner.hu/kultura/2025/04/mandiner-ertesules-magyar-tudosok-azonosithattak-matyas-kiraly-csontvazat>), a „*Mesélő Csontok: Megtalálták Mátyás király koponyáját?!*” c. videó (<https://www.youtube.com/watch?v=OJo6gNzbV6c>), ill. további, a Mandiner közlését követő órákban/napokban interneten megjelent cikkek (e.g. https://magyarnemzet.hu/belfold/2025/04/hunyadi-matyas-kiralyunk-csontvaz-szekesfehervar#google_vignette, <https://index.hu/tudomany/2025/04/16/matyas-kiraly-koponya-arcrekonstrukcio-corvin-janos/>, <https://hungarytoday.hu/have-the-long-lost-remains-of-king-matthias-been-found/>) alapján, egyéb dokumentumok és szakmai konzultációk tapasztalatai, továbbá a biológiai antropológia és társtudományai mai ismereteinek tekintetbe vételével.

1. Az interneten megjelent és azóta is létező videó és a cikkek közös sajátsága, hogy azok egy történelmi/régészeti és antropológiai szempontból rendkívüli jelentőségű tudományos szenzációt tárnak a nagyközönség elé, az objektivitás látszatát keltve (kétségeket jelző feltételes mód használata mellett). Sok esetben az olvasó kételyeinek eloszlatására hangzatos, bizonyító kijelentéseket is bevetnek („*Külföldi szakvélemény is megerősíti...*”, „*Az egyetlen lehetőség, ..., hogy ez Hunyadi Mátyás csontváza*”, „*a valószínűsége, hogy valóban Mátyás király földi maradványait találták meg, rendkívül magas*”);

2. A videóra, a Mandiner-cikkre, valamennyi abból készült cikkre érvényes, hogy azok valós tudományos adatot, új kutatási eredményt nem közölnek, amely Gábor Emeséhez lenne köthető;

3. Morfológiai alapon (pl. a koponya mérhető tulajdonságainak vagy a fogak alaktani sajátosságainak elemzésével nyert adatokkal) lehetséges a különböző népeiségek vagy egyének közötti genetikai távolságokkal jól korreláló ún. biológiai távolság számítása, amellyel az adott népeiségek közötti múltbeli biológiai kapcsolatokra következtethetünk. Erre vonatkozóan az antropológiai irodalomban az elmúlt 100 évben számos, tudományosan megalapozott tanulmány készült. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy ezeknek a módszereknek vannak korlátai és kijelenthető, hogy ezek nem teszik lehetővé, hogy segítségükkel két egyén közötti közvetlen rokoni (családi) kapcsolatot igazoljunk. Gábor Emese ezzel ellentétes megfogalmazásai nem megalapozottak;

4. Gábor Emese nem rendelkezik sem antropológiai sem más tudományos végzettséggel vagy kellő szaktudással ahhoz, hogy ebben a kérdésben érdemben és tudományos megalapozottsággal nyilatkozzon vagy megállapításokat tegyen (lásd: [Gábor Emese Önéletrajz_MKI.docx](#));

5. A sajtóanyagok bővelkednek a nem szakmabeli olvasót félrevezető állításokban. (Pl: „*Gábor Emese a videóban részletesen elmagyarázza, hogyan jutott arra a következtetésre, hogy az I/10-es sírszámú lelet koponyája Corvin János korábban már genetikailag azonosított koponyájával rendkívül közeli rokonságot mutat*” – ezzel szemben a Youtube videót megtekintve azt tapasztaljuk, hogy Gábor Emese egy szakmailag nem alátámasztott hipotézisről próbálja a nézőt meggyőzni;

6. A legtöbb írás Dr. Martin Trautmann német igazságügyi antropológus szakmai alátámasztására építi a lelet Mátyás király maradványaival való azonosságát. Dr. Trautmann írásban az alábbiakról tájékoztatta a Bizottságot:

6.1 Nem volt lehetősége személyesen megvizsgálni sem az eredeti koponyákat, sem az azok 3D modellje alapján készült másolatokat, csupán azok fényképeit látta. A fényképek megtekintése után Dr. Trautmann közölte Gábor Emesével, hogy az általa adott vélemény csupán előzetes jellegű, és megbízható megállapításokhoz lényegesen több információra lenne szükség.

6.2 Gábor Emese arról kérdezte meg Dr. Trautmann, hogy a neki megküldött képeken látható két koponya között, azonos időbeli és földrajzi háttér mellett, lehetséges-e közeli rokoni kapcsolat. Dr. Trautmann válasza szerint a felszíni hasonlóságok alapján ez valószínűnek tűnik, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a morfológiai és oszteometriai hasonlóságok csupán közvetett bizonyítékok, és még az öröklött anatómiai eltérések párhuzamai sem minősülnek közvetlen bizonyítéknak.

6.3 Dr. Trautmann kiemelte, hogy amennyiben a genetikai rokonság igazolása cél, archaeogenetikai vizsgálatok elvégzése elengedhetetlen. A sajtóban megjelentekkel ellentétben Dr. Trautmann nem állította, hogy még genetikai elemzések hiányában is kijelenthető, hogy a két egyén közötti rokonsági fok 90%-os valószínűségű.

6.4 A sajtóban megjelentekkel ellentétben nem kapta meg a kutatás teljes dokumentációját sem, csupán a másolatok fényképeit. Hozzájárult, hogy véleményét felhasználhassák egy készülő tudományos cikkben. Majd megkapta a tanulmány angol nyelvű vázlatát nyelvi lektorálásra, amelyhez főként stilisztikai és nyelvtani javításokat fűzött, mivel a régészeti háttérre és a lelet történetére nem volt rálátása.

6.5 Később egy magyar nyelvű szöveget is kapott, de idő hiányában azt nem tudta teljeskörűen lefordítani és átnézni. Arra kérte Gábor Emesét, hogy a megjegyzéseit vegye figyelembe. Külön felhívta a figyelmet arra, hogy a kéziratban szereplő egyik, külön kiemelt bekezdés egyrészt túl hangsúlyos, másrészt stílusában és tartalmában sem illeszkedik a szövegbe. Dr. Trautmann hangsúlyozta, hogy csupán néhány rövid észrevételt küldött a képek alapján, nem pedig olyan szöveget, amely publikációra alkalmas lenne. Kérte, hogy ezeket az információkat megfelelőbben integrálják a tanulmányba.

6.6 Dr. Trautmann abban a tudatban volt, hogy egy előkészítő fázisban lévő tudományos cikkről van szó, amelyet majd részletesebb kutatások – az összes csontmaradvány elemzése és DNS-analízis/összehasonlítások – követnek. Másnap azonban megkapta a cikk hosszabb angol nyelvű változatát, majd röviddel ezt követően értesítették, hogy a tanulmányt már benyújtották publikálásra.

6.7 A fentiek kapcsán Dr. Trautmann arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy meglepte és kellemetlenül érintette az eljárás gyorsasága és átláthatatlansága. További tájékoztatást nem kapott, és hozzájárulását sem kérték ahhoz, hogy a nevét, illetve az általa küldött előzetes véleményt a magyar sajtóban, videóban vagy bármely videómegosztó oldalon, illetve nyilatkozatban felhasználják.

7. A Youtube videót megtekintve számos problémával szembesülünk (időrendben):

3:45-3:51: „és most már nem harcolok azért, hogy különböző legyen.” – Ez a mondat a tudományos módszertan és kritikai gondolkodásmód hiányát mutatja.

7:49-8:16: „Merem azt vállalni, hogy szakmailag ez a formai hasonlóság vagy morfológiai hasonlóság alapján kijelentett rokon kapcsolat, ezt én meg merem tenni.” – Ebben a részben Gábor Emese elmondja, hogy az érvelés és a koncepció mögött nincs tudományos bizonyíték, ennek ellenére kijelenti a rokon kapcsolatot;

8. A médiában megjelent anyagok, szenzációhajhász jellegükön és a publikum félretájékoztatásán túl abban is károsak, hogy egy-egy szakterület lehetőségeivel/korlátaival kapcsolatban téves információkat tartalmaznak. Így például azt sugallják, hogy a biológiai antropológia akár éves pontossággal is tud egy csontváz alapján életkort meghatározni: „Gábor Emese a videóban részletesen elmagyarázza, ... hogy a koponya tulajdonosa a rekonstrukció szerint 47 éves korában hunyt el – pontosan annyi idős volt Mátyás király is halálakor”.

Az történelmi tény, hogy Mátyás király 47 éves korában hunyt el. Az I/10-es sírszámú lelet azonban az ún. Maturus életkorcsoportba tartozó középkorú személy volt, akinek életkora a mai, korszerű életkorbecslő módszerek szerint morfológiai alapon plusz-mínusz nyolc-tíz éves sávban képzelhető el.

Éry Kinga több mint 20 évvel ezelőtti korbecslése is egy szélesebb életkorintervallumot feltételezett: „A becsült elhalálozási kor 43-47 év, ami a külső koponyavarratok (35, illetve 44 év), a szeméremcsont (46, illetve 52 év), a karcson (45, illetve 54 év) és a combcsont (35, illetve 44 év) alsó és középső értékeit átlagolva +/- 2 év hozzáadásával adódik. mindazonáltal a combcsont tömör kéregállománya és a kóros elváltozások csaknem teljes hiánya valamivel alacsonyabb elhalálozási kor feltételezését engedi.” (Éry K. (2008): A székesfehérvári királyi bazilika embertani leletei 1848-2002. p. 109).

Éry Kinga akkor életkorbecslő eljárása, több, valóban létező életkorbecslő módszer elemeit vegyítette, amely eljárás a mai tudásunk szerint megkérdőjelezhető pontosságú.

A kialakult helyzetben az MTA AOTB a következő szakmai ajánlásokat, javaslatokat, észrevételeket fogalmazza meg:

a) Az I/10-es sírszámú lelet, amely jelentős történelmi értékkel bír, és egyes feltételezések valamelyik magyar királyunkhoz kötnek, indokoltan érdemel újraelemzést. Célszerű lenne, ha a leletet az erre a területre specializálódott, kompetens antropológus szakemberek vizsgálnák meg részletesen, korszerű tudományos módszerek alkalmazásával.

b) Tekintettel arra, hogy a magyarság történelme szempontjából kiemelt jelentőségű kérdéssről van szó, és mivel a korábbi genetikai vizsgálatok nem vezettek egyértelmű eredményre a két érintett egyén esetében, indokolt lehet újabb genetikai mintavételek és elemzések elvégzése. Mindez hozzájárulhatna ahhoz, hogy a személyazonosítás ne csupán a morfológiai hasonlóságokra épüljön, melyek önmagukban – módszertani korlátok miatt – nem biztosítanak kellő megbízhatóságot.

c) Hunyadi Mátyás történelmi szerepének méltó elismerése megkívánja, hogy a vele kapcsolatos tudományos eredmények – különösen biológiai örökségét illetően – olyan

formában kerüljenek a nyilvánosság elé, amelyek mind szakmai szempontból megalapozottak, mind az érintett kutatók és intézmények által hitelesen képviselhetők. Fontos, hogy a közvéleményhez eljutó információk tükrözzék a tudományos objektivitást és megbízhatóságot.